

Köztes halmazállapot. Üveg szimpózium 20 év után

Szabó Eszter Ágnes • 2016. 11. 11. | Olvasási idő: 9 perc

interjú kollektíva kortárs művészet

A Somogy megyei Bárdudvarnok lehetne a magyar Pilchuck, az üvegművészek nagy közössége, alkotótelepe. Ez a terv? A művész és szervező Szilágyi Csillát, és a finn művészt Renata Jakowleffet kérdeztük.

Októberben, húsz év után először rendeztek újra nemzetközi üvegművészeti szimpóziumot [Bárdudvarnokon](#), Somogy megyében. Kaposvártól nem messze kimaradt két évtized. 1995-ben maguk a művészek kerültek dilemmába: folytassák-e a szimpozionok szervezését, vagy végezzék-e el a szükséges felújításokat a [Nemzetközi Üveg Alkotótelepen](#)? A telep műszaki állapotának romlása, a sikertelen pályázatok, a közösség széthullásához vezetett. Az épületen folytak ugyan állagmegóvási munkák, de a műhely, a huta, a 25 évvel ezelőtti állapotokat mutatja. Ilyen körülmények között dolgozott most újra egy nemzetközi művészcsoport.

Az üvegművészet afféle senkiföldjén van ma, Magyarországon: az üvegplasztikák, illetve kísérletek nem tartoznak igazán a design területéhez, maga az anyag és megmunkálása viszont nem sorolható egyértelműen a képzőművészeti technikákhoz sem.

James Carcass, Renata Jakowleff és Ella Varvio a bárdudvarnoki műhelyben

Arról, hogy mit jelent az újrakezdés és a fenntarthatóság Bárdudvarnokon, [Szilágyi Csillát](#) kérdeztük, aki a program művészeti vezetője. A MOME üvegtervező szakán végzett, és 2011 óta tölti a nyarakat az üvegművészet Mekkájában, az amerikai [Pilchuck Glass Schoolban](#), ahová a világ minden tájáról érkeznek a művészek alkotni, tanulni, tanítani – és ahol több évtizede jól ismerik a magyar üvegművészetet is. Csilla 2017-ben hetedszer megy Amerikába, ezúttal tanítani.

„Egy szakmai közösség hült helyét találtam”

Szilágyi Csilla

aP: A nemzetközi üveg szimpózium és kurzus szervezése az első lépés lehet a magyar üvegművészeti közösség újraszervezésében. Mi volt a célod, és miben szerettél volna változást a 20 évvel ezelőtti helyzethez képest?

Szilágyi Csilla (Sz. Cs.): Andor István, a művésztelep mögött álló alapítvány kuratóriumi tagja kért fel, hogy írjak ki egy nyílt nemzetközi pályázatot a részvételre. A program struktúráját én építettem fel. Ehhez itthonról a [Kecskeméti Kerámia Stúdió](#) modelljét vettem alapul, ami nagyon tetszik nekem, és a Pilchuck-modellt, amit az első perctől szerettem volna kicsiben megvalósítani itthon. Minden évben úgy jöttem haza Amerikából, hogy miért nincs itthon lehetőség arra, hogy bemutassuk egymásnak, amit csináltunk, közös és kölcsönös kurzusokat tartsunk? Mindig egy szakmai közösség hült helyét találtam itthon. Kerestem, hogy hol van a szakmai összetartó erő? Nagy volt a kontraszt, mert hihetetlenül erős üveges közösséget hagyok ott mindig a Pilchuck-ban, ahol egy fenntartható rendszer működik, amiben a művészek ugyanannyira résztvevők, mint fenntartók. A körülmények adták ahhoz, hogy a világ minden tájáról oda akarjanak jönni az üvegművészek, és aki egyszer ott járt, az vissza is akarjon menni, oda akarjon tartozni. Ez az érzés és közösség megteremthető bárhol, Bárdudvarnokon is, de ezen sokat kell dolgozni, és a kérdés nem csak az anyagi háttér megteremtése, hanem a hozzáállás is. A Pilchuckban, attól még, hogy valaki egy session-ben mosogat, vagy tanulóként van jelen, nem jelenti azt, hogy a következő alkalommal nem tanítani fog. De utána ugyanúgy lehet tanuló ismét, aki elsajátít egy új technikát. Nem jelent presztízsveszteséget tanárként másoktól tanulni. Tudásmegosztás van, mindenkinek a tudása fontos és érdekes a másik számára, nincs a hazai értelemben vett hierarchia. Ez nagyon felemelő dolog, és ezt szerettem volna érezni itthon is, már régóta.

Szilágyi Csilla: Történetmesélős tálak. Fotó: csillaszilagyi.com

aP: Kiket hívtál meg, és miért ?

Sz.Cs.: 2013-ban voltam Nuutajarviban, Finnországban egyik üvegműhelyében, itt ismerkedtem meg [Renata Jakowleff](#)-fel és más finn alkotókkal. [Ella Varvio](#) üvegművész munkáit a pályázat útján ismertem meg, és ez alapján hívtam meg a szimpóziumra. Mindketten nagy hatással voltak rám. Ella graal-technikával dolgozik, amivel a forró üvegbe rajzolnak. Engem nagyon érdekel a történetmesélés és Ella képregényes vázái nagyon megtetszettek és ilyen technikát Magyarországon senki sem használ. Fontosnak tartottam, hogy itthon is megmutassa, megtanítsa a többi művésznek. Renáta pedig kísérletező művész, aki nemcsak az anyaggal játszik, hanem ezzel együtt a műfajok átjárhatósága is egyértelmű a munkái kapcsán. Az üveg installációs lehetőségeiben gondolkodik, amit szintén senki nem csinál itthon. Mindketten nemzetközi híró alkotók, nagy tapasztalattal, éles meglátásokkal. Meghívtam [James Carcass](#) angol művészt, aki Magyarországon él, és vannak közös projektjeink. Tudtam, hogy vele jó lesz majd dolgozni, de ő nagyon jó üvegfújó is, amire szükség volt. A kurzus vezetőjének [Smetana Ágnes](#)t kértem fel. Nagy tapasztalata van a forró üveg terén, és a díszítések, színezések, irizálás mestere is. Sajnos ő sem tanít sehol, de szerettem volna, ha a tudását megosztja, és tanít minket. Velünk dolgozott még [Ábel Tamás](#), aki a hagyományos magyar iskolát képviseli, laminált síküveg tárgyait, és kemencében öntött plasztikáit ismerjük és Szilikát Triennálét is nyert korábban. [Mindák Gergely](#) grafikusként végzett a MOME-n, de évek óta installációk tervezésével foglalkozik a képzőművészet és design határterületén, valamint Bicsár Vendel volt még velünk, ötvös- és üvegművész aki 1992 óta dolgozik üveggel.

Ella Varvio munkája. Fotó: Lendvai Péter Gergely

aP: Mi valósult meg abból, amit szeretnél volna elérni?

Sz.Cs.: Ez egy kísérlet is volt arra, hogy leküzdve a helyszín műszaki állapotából adódó nehézségeket, sikerül-e egymás tudására támaszkodó közösségben dolgozni, és végül olyan közös munkák születtek, amikre nem is számítottam. Voltak viták, de végül tényleg megtörtént a csoda: mindenki együtt dolgozott, közös művek születtek. Jól működött a tanítás és alkotás együtt. Tudom, hogy ez csak az első lépés volt, és nem is tudom, hogy lesz-e második. Annak ellenére, hogy [Andor István](#) a legjobbat hozta ki a jelenlegi helyzetből és nagy köszönet illeti ezért.

Andor István munkái. Fotó: Lendvai Péter Gergely

aP: Mi lehet a következő lépés?

Sz.Cs.: Még látható a kiállítás az alkotótelep galériájában az elkészült tárgyakból, és ezt a kiállítást a nagykanizsai Finn-magyar Baráti Társaság segítségével tudjuk Nagykanizsán is bemutatni. Az üveg itthoni helyzetéről az is sokat elárul, hogy bár Budapesten egyre több galéria foglalkozik üveggel, Nagykanizsán még soha nem volt üvegművészeti kiállítás. Nem csak az üvegművész közösséget kell újjáépítenünk a bárdudvarnoki hutával együtt, hanem szép lassan az üveg helyét is pozícionálnunk kell a magyar művészeti diskurzusban.

*Renata Jakowleff munkája a Visible Panty Line c. sorozatból.
Fotó a művész jóvoltából*

„Ilyen alkotótelep Finnországban nincs”

Renata Jakowleff

Az egyik külföldi meghívott, Renata Jakowleff finn üvegművész munkái Japántól Amerikáig szerepelnek kiállításokon, magán- és közgyűjteményekben is megtalálhatók. Az üvegről, mint organikusan változó, szilárdságában is folyékony anyag lehetőségeiről gondolkodik. Nem csak saját munkájáról, bárdudvarnoki tapasztalatairól, hanem a finn üveg legendájáról is kérdeztük.

aP.: A finn művészeti diskurzusban hogyan definiálják az üveget?

Renata Jakowleff (R.J.): Finnországban továbbra is erősen használati tárgyként értendő. Kevés az olyan művész, aki ténylegesen csak szobrászkodik az üveggel, akik igen, azok inkább képzőművész háttérű alkotók. Engem az üveg az anyaga miatt érdekel, mert sokoldalú, és folyékony állapotban, mozgás közben képes önmagából formákat kreálni. Az érdekel, hogy mi tud az üveg, mit kreál egy adott szituációban. Ha definiálni kell, üvegművészként mutatom be magam. Van saját galeristám Helsinkiben. Külföldön még nincs, de most éppen alakul egy lehetőség.

aP.: Itt, Magyarországon él a „finn üveg” legendája. Mi az, amit mi látunk, érzékelünk a finn üvegművészetből?

R.J. : Jelenleg több kisebb „kaliberű” művész van, akik a nagy közönség előtt nem annyira ismertek, talán [Markku Salo](#) neve ismerős lehet. De a finnek számára a finn üveg legendája továbbra is a nagy tervezők neveiben él, mint Tapio Wirkala, Kai Frank, Nanny Still, Oiva Toikka, Alvar és Aino Aalto, akik a XX. század elején, vagy közepén dolgoztak. Néhány kortárs formatervező, mint [Harri Koskinen](#) és [Ilkka Suppanen](#) sikeresen debütáltak, mint üvegművészek is, a formatervezői pályájukkal párhuzamosan. De rajtuk kívül nincsenek sztárok, legalábbis nem olyan nagyok, mint régen.

Renata Jakowleff Hemisphere c. sorozatából. Fotó a művész jóvoltából

aP.: Műhelyben kísérletezel az anyaggal és így születnek a tárgyak, vagy művésztelepeken készülnek a műveid?

R.J.: Az ötvenes években a művészek a gyárakban dolgoztak. Akkor még a mesterek készítették el a tárgyakat rajz alapján. Mára ez teljesen megváltozott, aki tud fújni és van rá lehetősége, az maga csinálja. A gyárakból már csak az [littala](#) és [Muurla](#) működik, amik a saját termékcsaládjaikat gyártják. Ma a művészek a saját műhelyeikben, illetve bérelt stúdiókban dolgoznak Riihimäki-ben, Fiskarsban, Nuutajarviban, és még sorolhatnám – nekünk is van egy műhelyünk Helsinkiben. Szerencsés vagyok, mert a mi hutánkban egy nap költsége kb. 130 euro, ha a karbantartást, és a saját munkám értékét nem vesszük figyelembe. Így nem kell olyan szorosan betervezni a munkát, mint azoknak, akik stúdiót bérelnek, és ugyanezért a pénzért egy órát tudnak csak dolgozni. Nagyon fontos az üveggel játszani, legalábbis nekem muszáj, hiszen az üveg kiszámíthatatlan, és én pont ezzel az ismeretlennel foglalkozom. Végtelen sok ötletet ad, és mára már a fejemben egy egész labirintus van tervekből. Sajnos, Bårdudvarnokhoz hasonló alkotótelep Finnországban nincs. Pedig nagyon fontos lenne a megszokott körökön kívül dolgozni. Sok tapasztalatom van különböző stúdiók, gyárak és iskolák üveghutáiról: maga az üveg is más mindenhol, pláne a felszerelés. Ezek teljesen új lehetőségeket jelentenek, így rugalmasnak kell lenni, ami jól tesz az agynak. A másik pozitív dolog

Bárdudvarnokon, a közösség és kommunikáció. Én egyedül dolgozom, még asszisztensem sincsen. Nagyon jó, de hasznos is másokkal együtt dolgozni, illetve látni, ahogyan mások dolgoznak. Bárdudvarnokon is többféle üvegfúvó tradíció ütközött, ami nagyon pozitív. Mindenki tanul a másiktól.

aP.: Elégedett vagy az itt készült munkáiddal?

R.J.: Sikerült pár tárgyat készítenem, és egyet közösen is készítettünk Smetana Ágival és James Carcassal, akik mindketten nagy tudású művészek. Tudnék kritikus lenni például az üveggel, a huta felszerelésével kapcsolatban, de elégedett vagyok azzal, hogy itt lehettem és dolgozhattam, így összességében csak pozitív dolgokat szeretnék mondani. Jó lenne, ha ez az alkotótelep nyitna más műfajok felé is, és a hutában mindenki kipróbálhatná az üveggel való munkát, az is, aki rajong az anyagért és szeretne közelebb kerülni hozzá.